

<http://www.gorenjskiglas.si/article/20210405/C/210...>

1 / 4

Maša Pelko v akciji med vajami za predstavo *lepe vide lepo gorijo*. / Foto: arhiv [Prešernovega gledališča](#) (Nada Žgank)

Biti ženska v patriarhalnem sistemu

Besedilo: Igor Kavčič

Kategorija: Kultura / ponedeljek, 5. april 2021 / 09:47

Aktualna drama *lepe vide lepo gorijo* dramatičarke Simone Semenič je pripravljena za publiko. O besedilu, predstavi in času, ki ju spremlja, sva se pogovarjala z Mašo Pelko, režiserko nove generacije, ki je predstavo postavila na oder [Prešernovega gledališča](#).

»Mislim, da spet prihaja čas, nov val, ko ženske postajamo del nekih svetov, kjer sicer ni bilo prostora za nas. To je zelo pomembno.«

S predstavo naj bi prejšnji teden odprli [Teden slovenske drame](#), ki pa je zaradi aktualnih razmer prestavljen na november. A uprizoritev *lepe vide lepo gorijo* je vendarle tu, čeprav je na neki način tudi prestavljena. Po interni premieri pred dnevi ste zagotovo že strnili misli, preden bo predstavo lahko videlo tudi širše občinstvo ...

Na začetku procesa vaj smo si zelo jasno zadali, da bomo predstavo kljub negotovim razmeram pripeljali do konca. Izkazalo se je, da je čisto v imenu neke notranje nujnosti pomembno, da smo si postavili skupne cilje in skupaj »pičili« proti njim.

<http://www.gorenjskiglas.si/article/20210405/C/210...>

2 / 4

Mislím, da smo predstavo, kot smo si želeli, pripeljali do konca in je kot taka za našo ekipo zaključena celota. Je pa res, da teater obstaja samo s publiko in v tem smislu nobeden od nas nima zares občutka, da je predstava končana. No, v resnici se sploh še ni začela, za to potrebujemo gledalce. Naša sreča je bila, da smo imeli vsaj interno premiero, ki so jo pod strogimi pogoji videli naši najbližji in podali mnenje o predstavi.

Je pa zelo čudno zame kot mlado režiserko na začetku kariere, ko se veliko ukvarjaš z zunanjim mnenjem o tem, kar si ustvaril, in tu do tega seveda ni prišlo. Tako moraš sebi in ekipi, s katero si delal, še toliko bolj zaupati.

Res pa je, da je predstava močno vezana na aktualni trenutek, saj izhaja iz konkretnih situacij, ki se trenutno dogajajo okrog nas. Zato je veliko vprašanje, kako se bo predstava gledala ali pa razumela takrat, ko bodo teatri spet odprti, kje bo svet takrat in kako jo bomo predrugačili glede na aktualno situacijo.

Sodeč po besedilu drame je podiranje četrte stene in s tem obrnjenost k publikí tako močna, da predstava v živem prenosu na spletu ne bi imela pravega učinka. Se motim?

Za razliko od marsikoga sama nisem avtomatično proti prenosom na internetu. Mislím, da obstajajo predstave, ki lahko zaživijo na spletu, ampak jih je treba od vsega začetka ustvarjati z mislijo na to, to je neki drug žanr, ki ni ne filmski ne gledališki, in ga je treba še iznajti. Kot ste rekli, v našem primeru že besedilo samo narekuje predstavo, ki je zelo gledališka in nima nobene zveze s formatom, ki bi lahko deloval v spletnem prenosu. Predstava igra na vse karakteristike, ki delujejo na odru, torej atmosfero, prezenco, stike med ljudmi, igranje z bližinami in distancami ..., ki bi se na spletu z dodatnim vmesnim medijem, kamero, izgubile. Veliko smo se pogovarjali o tem, saj smo si želeli, da bi predstava čim prej prišla do publike, a sem prepričana, da bi v našem primeru spletna izvedba bila predstavi v škodo.

Če se ne motim, je Simona Semenič dramo pisala po naročilu za Prešernovo gledališče. Kako je prišlo do sodelovanja z gledališčem, kako ste sami vstopili v zgodbo?

K sodelovanju me je povabila Marinka Poštrak z že naročenim besedilom. Iskreno povedano, niti ne vem, ali je Simona vedela, da piše besedilo zame. Sama sem bila seveda takoj za, na režijo sem pristala, še preden je bilo besedilo napisano in sem ga dobila v branje, ker mislim, da je to edinstvena priložnost in ker sem velika Simonina fenica. Seveda pa je dobiti besedilo od tako renomirane žive avtorice na neki način tudi breme, saj s seboj prinaša pritisk, s katerim sem se na začetku morala zelo racionalno spopadati, da se ni preveč razbohotil.

Besedilo ni zaključena zgodba, bolj kaže na stanje duha v aktualnem času, ko je govora o ženskem vprašanju. Bi lahko rekli, da se je boj za žensko enakopravnost od slavljenja uspešnih žensk preselil na povsem drugo raven?

Mislím, da Simona besedilo postavi v zelo zanimiv okvir. Ta je proslava ženskam, ampak samo ženskam, ki si to zaslužijo. Znotraj tega pa se skozi monologe vrivajo ženske, ki naj ne bi bile velike ženske, zato jim ne pripada mesto v zgodovini in so brez glasu. Že na začetku besedila uporabi citat argentinske pesnice Alejandre Pizarnik: skrila se bom v jezik. Gre za to, da vse te »nepomembne« ženske običajno nimajo priložnosti povedati svojih zgodb oziroma jih povedo, samo nihče jih ne posluša, kaj šele sliši. Mislím, da avtorica konstantno vzpostavlja to dvojnost. Zanimivo bi bilo, če bi predstava prišla pred javnost v marcu, kot je bila planirana, ko imamo dan žena in materinski dan.

<http://www.gorenjskiglas.si/article/20210405/C/210...>

3 / 4

Predstava na celosten način govori o izkušnji biti ženska v patriarhalnem sistemu in je sposobna zajeti od čarovnic do sodobne ženske, ki ne prenese več, da ljudje žvižgajo za njo, da si vsak, ki ima pet minut časa, lahko lasti njeno telo. Hkrati ves čas opominja na družbeno strukturo, na pozicije moči, ki si lahko dovolijo vzeti, kar mislijo, da je njihovo, in podrejene položaje, ki nimajo mehanizmov za upor.

Ob tem velja omeniti zelo zahtevno strukturo besedila Semeničeve. Če večina dramskih besedil na koncu poda neki zaključek, do katerega se kot avtor predstave oziroma kot kolektiv opredeliš, ona tega ne stori. Besedilo pusti odprto, da moraš sam vzpostaviti zaključek in se do njega opredeliti. Slednje lahko postane precej kompleksno početje, še zlasti ko gre za tako široko vprašanje, kot je ženska, in zajema mnogo različnih spektrov, od najbolj javnega in političnega do povsem intimnega. Na tej točki smo se v predstavi najbolj borili in v nekem trenutku smo vzeli besedilo kot delovni material in ga naredili za svojega, pustili, da nas predstava pelje po svoje, da smo jo lahko pripeljali do nekega skupnega zaključka.

Kako je to uspelo »kranjskim čarovnicam«, poleg petih igralk sta v ekipi tudi dva igralca? Besedilo zahteva igralke, ki si upajo.

Absolutno. Ansambel **Prešernovega gledališča** je bil zame ansambel, s katerim bi si vsaka režiserka in režiser samo želel delati. Iskreno povedano, si ne znam predstavljati, da bi predstavo naredila s katerikoli drugim ansamblom. Igralke in igralci imajo dve izjemni lastnosti: so angažirani, vpeti v svet, ki jih obdaja, hkrati pa so neverjetni performerji, ne le dramski igralci, ampak se znajo odzivati na situacijo, v katero so vrženi. V aktualnem trenutku se znajo odzivati tako drug na drugega kot na zunanji svet in ga komentirati z gledališkim jezikom – to je nekaj izjemnega. V ustvarjalnem procesu sem imela neverjetno srečo, tako s svojo kreativno ekipo, ki je gradila vizualno, glasbeno in dramaturško podobo, kot z igralskim ansamblom. Ni minute na odru, ki bi nastala brez njih – in za to sem jim res hvaležna.

Predstava je bila izjemna kolektivna izkušnja, toliko bolj zato, ker smo, čeprav pripadamo zelo različnim generacijam, vzgoji, okoljem in seveda spolom, uspeli najti skupen jezik, tako privaten kot gledališki.

Vulgarnost ima ob tem nedvomno določen kontekst?

Se mi zdi, da je besedilo zelo pomembno tudi v tem kontekstu. Recimo beseda, ki se konstantno uporablja na tisoč in en način in v tisoč in enem konceptu je pička. Ampak ravno s tem, da je beseda tako pogosto uporabljena, v nekem trenutku izgubi vrednost vulgarnega, dramatičnega in samo še obstaja. To se mi zdi, da je tudi ena od pozicij predstave: stvari je treba izgovarjati, o njih govoriti. Zanimivo je, kako besedo v predstavi izgovarja moški in kako jo izgovarja ženska ...

Na različen način?

Povsem drugače. Tudi sliši se drugače. V tem kontekstu je zanimivo, kdaj se začne seksualizacija ženske, kaj to pomeni, kdo si jemlje pravico do tega in kaj to potegne za seboj. Konec koncev se tu postavi vprašanje, zakaj je kaznovana zaradi tega, kar ji je predpisano od zunaj.

Se s slavljenja znanih žensk iz Wikipedije boj za ženske pravice danes vendarle premika tudi drugam?

<http://www.gorenjskiglas.si/article/20210405/C/210...>

4 / 4

Mislím, da spet prihaja čas, nov val, ko ženske postajamo del nekih svetov, kjer sicer ni bilo prostora za nas. To je zelo pomembno. V procesu smo ogromno premlevali situacijo, ki se ta čas odvija na AGRFT in celotno gibanje #nisisama. To so borbe, ki jih moramo vzeti najbolj resno, so borbe, ki potekajo neverjetno blizu in so posledica nekega naučenega patriarhata, ki je tako zakoreninjen, da se nihče od nas na to ne zna zares odzvati. Zdi se mi, da se vse, kar je izzvala #nisisama kot zakasnel #metoo pojavlja v ekstremno pomembnem trenutku za Slovenijo, tudi glede na vso aktualno politično situacijo. Boj, ki poteka, je tako zelo intimen kot tudi političen boj. To se mi zdi v tem trenutku zelo pomembno poudariti. To je boj za neverjetno intimno svobodo, ki pa je v bistvu neverjetno politična svoboda.